

Oppvekst og barnefattigdom – økonomiske utfordringer

Eirik Romstad
Handelshøgskolen
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet

Arbeidsdeling

- Ola Elvestuen
 - Generelt om oppvekst
 - Tiltak for bedre oppvekst og mot barnefattigdom
- Fokuset mitt: Færre barn skal falle utafør
 - Barn med urealisert potensiale
 - ♦ For sin egen del
 - ♦ For samfunnet sin del (reduisert verdiskapning, dårligere helse ...)

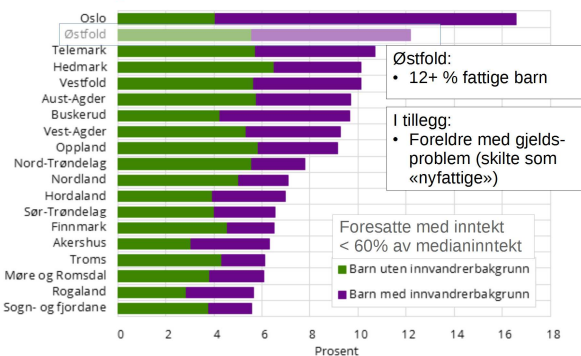

Disposisjon

- Omfanget av problemet
- Økonomiske sider bak barnefattigdom
 - Arbeidsløyse
 - Ny teknologi og automatisering
- Økonomiske følger av barnefattigdom
 - Barn med urealisert potensiale = større risiko for å bli stående utafør
 - Vedvarende låg inntekt (fattigdom i arv)

Omfanget av problemet (1)

... omfanget av problemet (2)

- Andel fattige barn
 - 12+ % fattige barn ◀ låg inntekt
 - Ukjent andel ◀ høg gjeld i forhold til inntekt
 - Uregistrert omsorgssvikt (fanges ikke opp)
- Alvoret i «utenforskap»
 - Direkte: utdanning / helse
 - Sosialt / idrett / kultur + «smitteeffekt»
 - ♦ Sjøtillit / utdanning / helse

Årsaker til barnefattigdom (1)

- Hovedårsak: inntektssvikt hos foresatte
 - Arbeidsløyse
 - ♦ Landet: 4,6% (jan '15: 3,5%) - «oljefylkene»
 - ♦ Østfold: ~4% (stabil siste år – liten drahjelp av svak krone)
 - Uførhet
 - ♦ Størstedelen 55+ (få foresatte denne aldersgr.)
 - ♦ Aukende andel uføre < 25 år (unge foresatte med vanskelig bosituasjon ++)

... årsaker til barnefattigdom (2)

- Utviklingstrekk i arbeidsmarkedene
 - Ant. «startjobber» for arbeidssøkende med lite kompetanse
 - ♦ Forventa nedgang ← automatisering
 - ♦ Svenskene «drar heim» ← svakere krone
 - Generelt
 - ♦ Bygg og anlegg – merker konjunkturerendringer tidlig
 - ♦ Næringsliv i omstilling «etter oljen»

... årsaker til barnefattigdom (3)

- Problemet
 - Høg «drop-out» fra videregående skole
 - ♦ Barn uten støtte i heimen = større risiko for å falle utafør
 - ♦ Utenforskap starter i barne- og ungdomsskolen
- Østfold
 - ♦ Høgeste «drop-out»
 - ♦ Høg andel fattige kommuner – som ikke klarer å stoppe utenforskapet

Resultater av barnefattigdom (1)

- For barnet/den unge:
 - Færre gode opplevelser, understimulans
 - Redusert mestring
 - Redusert helse
 - Fullfører ikke vgs = 20% større risiko for å havne på NAV
 - Lågere livslønn
 - Fattigdom i arv til neste generasjon

... resultater av barnefattigdom (2)

- For samfunnet – høg andel «utenforskap»
 - Fleire som blir netto mottakere av ytelser fra fellesskapet = større belastning på sosial/helse
 - Negativ effekt på verdiskapning pr innbygger

$$\frac{BNP}{pop} = \frac{BNP}{n} \frac{n}{pop}$$

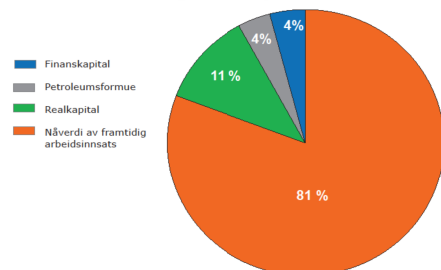
Verdiskapning pr ansatt

Sysselsettingsgrad

... et sideblikk – Norge i 2060

Vi lever av arbeid og kunnskap

Kilder: OECD, IEA og Finansdepartementet

Perspektivmeldingen 2013

8

... resultater av barnefattigdom (3)

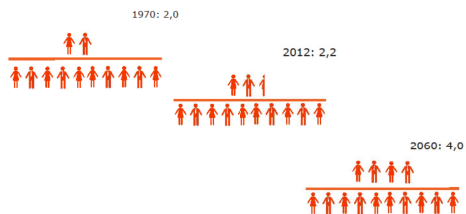
- Høg andel «utenforskap»
 - Mange får redusert livskvalitet
 - For samfunnet: større press på budsjett / reduserte muligheter for å bistå
- ... sammen med «eldrebølgen» – større underholdsansvar for de som er i arbeid

... nok et sideblikk til – Norge i 2060

Flere eldre

Antall personer over 66 år per 10 personer i alderen 20-66 år

Perspektivmeldingen 2013

Kilde: Statistisk sentralbyrå

15

Noen føringer av «utenforskap»

- Større forskjeller i samfunnet
 - Gammel perspektiv – man arver rikdom
 - Nytt risikobilde – man arver «utenforskap»
 - ♦ Fattige foresatte får fattige barn
 - ♦ Folk uten utdanning får barn uten utdanning
- Polarisering
 - → mindre vilje til å betale for å få flere med?
 - → ekstremisme?

Lever i dag = umiddelbare tiltak

- Et «økonominspirert» forslag til forbedring
 - Vanskeligstilte kan kontakte NAV og be om bistand til deltakeravgift og utstyr for barn
 - I stedet – NAV kontakter vanskeligstilte (inntekt < 60% av medianinntekt) og tilbyr støtte (1 deltakeravgift + utstyrsstøtte < X kr. år og barn)
- Idérik gruppe og mange med førstelinjeerfaring med «utsatte» barn

Oppsummering

- Langsiktig perspektiv
 - Arbeidsmarked (automatisering, kompetanse)
 - «Drop-out» i skolene → flere med ferdigheter
- Kort sikt
 - Fleire ledige, ungdom som faller utafør
 - Avbøtende tiltak = straktiltak for de som er utafør
- Velferdsstat for omstilling – ikke utstøting

– del tankene deres med oss andre
... for bedre V-politikk på et
vanskelig felt

